

КАБІНЕТ МІНІСТРІВ УКРАЇНИ

РОЗПОРЯДЖЕННЯ

від 2023 р. №

Київ

Про схвалення Стратегії державної політики щодо внутрішнього переміщення на період до 2025 року

Кабінет Міністрів України **постановляє:**

1. Схвалити такі, що додаються:

Стратегію державної політики щодо внутрішнього переміщення на період до 2025 року (далі - Стратегія);

операційний план реалізації у 2023-2025 роках Стратегії державної політики щодо внутрішнього переміщення на період до 2025 року.

2. Міністерствам, іншим центральним та місцевим органам виконавчої влади забезпечити:

виконання завдань та заходів операційного плану, схваленого цим розпорядженням;

подання щокварталу до 15 числа наступного місяця Міністерству з питань реінтеграції тимчасово окупованих територій інформації про стан виконання завдань та заходів зазначеного операційного плану за формою, встановленою Міністерством з питань реінтеграції тимчасово окупованих територій, для оцінки стану реалізації Стратегії.

3. Міністерству з питань реінтеграції тимчасово окупованих територій подавати щороку до 1 червня Кабінетові Міністрів України інформацію про стан виконання завдань та заходів з реалізації Стратегії.

4. Визнати такими, що втратило чинність розпорядження Кабінету Міністрів України від 28 жовтня 2021 р. №1364-р «Про схвалення Стратегії інтеграції внутрішньо переміщених осіб та впровадження середньострокових рішень щодо внутрішнього переміщення на період до 2024 року» (Офіційний вісник України 2021 р., № 88, ст. 5680).

Прем'єр-міністр України

Д. ШМИГАЛЬ

СХВАЛЕНО
розпорядженням Кабінету Міністрів України
від _____ № _____

СТРАТЕГІЯ
державної політики щодо внутрішнього
переміщення на період до 2025 року

Загальна частина

Триваюча з лютого 2014 року збройна агресія Російської Федерації проти України, тимчасова окупація частини території України призвели до появи великої кількості внутрішньо переміщених осіб (далі - ВПО). Значна частина перемістилися понад 8 років тому. Вони не мають змоги повернутися до покинутого місця проживання через пошкодження чи руйнування житла, знаходження його на окупованій території чи території ведення бойових дій. При цьому для значної кількості ВПО актуальними залишаються питання розміщення та забезпечення житлом, пошуку постійного джерела доходів, відновлення порушених внаслідок внутрішнього переміщення прав та захист законних інтересів.

Тривалий час основним вектором державної політики щодо внутрішнього переміщення була інтеграція ВПО за новим місцем проживання. Зазначене досягалось через усунення перешкод у реалізації їх прав та основоположних свобод, забезпечення доступу до адміністративних, соціальних, культурних та інших послуг, а також створення умов для розвитку потенціалу та посилення спроможності у приймаючих територіальних громадах.

Черговий етап збройної агресії Російської Федерації проти України, який розпочався 24 лютого 2022 року, поставив перед українцями та державою в цілому нові виклики. Через повномасштабне вторгнення Російської Федерації спостерігається постійне збільшення кількості ВПО, яке складно спрогнозувати через непередбачуваність військових дій та актів терору з боку РФ. Більшість заходів, які вживалися державою до цього часу, не в повній мірі відповідають поточній ситуації. Водночас пріоритетним напрямом у політиці щодо захисту прав ВПО на найближчий період має стати прийняття коротко- та середньострокових рішень, спрямованих на впровадження ефективних механізмів задоволення базових потреб людини та забезпечення доступу до послуг, посилення здатності громад сприяти адаптації внутрішньо переміщених осіб та ефективно реагувати на нові виклики, раціональне використання ресурсів громад та бюджетів всіх рівнів, а також підтримка осіб, які мають намір повернутися до покинутого місця проживання.

Ця Стратегія спрямована на вдосконалення державної політики у сфері внутрішнього переміщення громадян України, іноземців, осіб без громадянства, які на законних підставах перебувають на території України, викликаного збройною агресією Російської Федерації проти України, а також здійснення державою всіх належних та доступних заходів для розв'язання проблем та мінімізації негативних наслідків, пов'язаних з внутрішнім переміщенням.

Стратегія є елементом коротко- та середньострокової державної політики, спрямованої на створення умов, за яких ВПО, за винятком найбільш уразливих категорій, не потребуватимуть спеціальної допомоги чи захисту у зв'язку з їх переміщенням і зможуть в повному обсязі користуватися своїми конституційними правами без будь-якої дискримінації, в тому числі, за походженням чи фактом внутрішнього переміщення.

Під час розроблення Стратегії враховано норми законодавства України (Закони України «Про забезпечення прав і свобод внутрішньо переміщених осіб», «Про засади внутрішньої і зовнішньої політики») та принципи міжнародного права, насамперед міжнародні стандарти, що регулюють питання внутрішнього переміщення, зокрема Керівні принципи ООН з питань внутрішнього переміщення, відповідні рекомендації та резолюції Комітету міністрів та Парламентської асамблеї Ради Європи, які стосуються прав і свобод внутрішньо переміщених осіб, зокрема Резолюція 2448 (2022) «Гуманітарні наслідки та внутрішнє й зовнішнє переміщення у зв'язку з агресією Російської Федерації проти України», а також основоположні документи у сфері прав людини, передусім Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод та практика Європейського суду з прав людини, Міжнародний пакт про громадянські і політичні права та інші. У ході підготовки Стратегії взято до уваги Рамкову програму Міжвідомчого постійного комітету з пошуку довгострокових рішень в інтересах внутрішньо переміщених осіб, утвореного резолюцією Генеральної Асамблеї ООН.

Основні проблеми, викликані внутрішнім переміщенням

До 24 лютого 2022 року в Єдиній інформаційній базі ВПО обліковувались 1 470 072 таких осіб. Одним з наслідків збройної агресії проти України стала нова хвиля переміщення в межах території України та за її межі. Станом на 3 січня 2023 року кількість зареєстрованих ВПО сягає 4 856 907 осіб. Втім, кількість зареєстрованих ВПО не в повній мірі відповідає кількості осіб, які зазнали внутрішнього переміщення.

Причиною такої невідповідності, з одного боку, є тривала політика держави щодо необхідності отримання довідки про взяття на облік ВПО осіб, які здійснили переміщення, у разі їхнього бажання мати доступ до державних гарантій, реалізації в повному обсязі їх прав і свобод (в першу чергу, права на соціальний захист та пенсійне забезпечення). З іншого боку, частина громадян, які зазнали внутрішнього переміщення, не звертається до уповноважених

органів для взяття їх на облік як ВПО, оскільки вони не мають такої потреби або наразі не пов'язують взяття на облік як ВПО із задоволенням своїх потреб.

Разом з тим, за оцінками Міжнародної організації з міграції та Управління Верховного комісара ООН у справах біженців кількість осіб, які зазнали внутрішнього переміщення, в тому числі повторного, становить 7,7 млн осіб. Близько 4,8 мільйонів українських громадян отримали тимчасовий захист в країнах членах-ЄС та інших країнах світу. Формування державної політики щодо українців, які внаслідок війни виїхали чи були примусово переміщені з України за кордон, потребує розробки та впровадження окремих рішень. В свою чергу, невідомою залишається кількість людей, які були депортовані, примусово переміщені або внаслідок дій держави-агресора опинилися на території Російської Федерації та Республіки Білорусь.

Існування умов, в яких значна частина ВПО зазнали внутрішнього переміщення до 24 лютого 2022 року, ще більша частина - після початку повномасштабної збройної агресії проти України, створює складнощі в формуванні виваженої державної політики, яка може охопити всі групи ВПО, зокрема щодо заходів першого реагування та надання соціальної підтримки таким особам в перші місяці після переміщення.

Триваюча широкомасштабна агресія проти України і ризик її подальшої ескалації, руйнування інфраструктури населених пунктів, як наближених до зони бойових дій чи в яких вже ведуться бойові дії, так і по всій країні, створюють ризики нових хвиль внутрішнього переміщення. Оголошення державою обов'язкової евакуації з окремих областей або її частин, зокрема евакуації з Донецької області, розпочатої влітку 2022 року, передбачає взяття на себе з боку держави відповідальності за планування виїзду, його забезпечення, розміщення осіб та задоволення їх первинних базових потреб.

Внаслідок збройної агресії проти України з 24 лютого 2022 року було зруйновано та пошкоджено щонайменше 135,8 тис житлових будівель, з яких 119,9 тис — приватних будинків та 15,6 тис — багатоквартирних, 0,2 тис — гуртожитків. Питання забезпечення житлом, в тому числі для розміщення ВПО, стає все більш актуальним. Водночас оцінка реальних потреб та можливостей громад у забезпеченні доступу до житла значно ускладнена через відсутність системного механізму такої оцінки та масштаб проблеми. Місцеві фонди житла є обмеженими або відсутні, навички та механізми залучення інвестицій на місцях потребують покращення. Зазначене потребує вирішення як у контексті реагування на внутрішнє переміщення, так і розробки державної політики щодо широкого кола житлових питань, зокрема встановлення правових механізмів захисту житлових прав та інтересів постраждалих від збройної агресії проти України для забезпечення довгострокових рішень.

ВПО потребують суттєвої підтримки з боку приймаючих громад, особливо на етапі адаптації після переміщення, а також подальшої інтеграції. Оцінка потреб ВПО та пошук можливостей для задоволення їх потреб має бути

важливим елементом державної політики щодо внутрішнього переміщення в Україні.

Одночасно з цим, розуміючи виклики пов'язані зі збройною агресією проти України для юридичних осіб (релокація підприємств, установ та організацій усіх форм власності, переформатування діяльності та пошук нових ринків збуту, збереження та створення нових робочих місць тощо), проблеми переміщення юридичних осіб мають стати окремим предметом державної політики.

Мета та принципи Стратегії

Метою Стратегії є зниження впливу негативних наслідків внутрішнього переміщення, зумовленого збройною агресією проти України, на громадян України, іноземців та осіб без громадянства, які на законних підставах перебувають на території України, шляхом запровадження комплексних та дієвих механізмів державного реагування на виклики, які виникають з моменту прийняття особою рішення про переміщення, в ході її соціальної адаптації та інтеграції в приймаючий громаді, а також у разі добровільного повернення особи до попереднього місця проживання та її реінтеграції.

Стратегія базується на принципах:

верховенства права;

поваги та захисту прав людини в умовах внутрішнього переміщення з урахуванням норм і стандартів міжнародного права та практики Європейського суду з прав людини;

недопущення дискримінації за будь-якою ознакою;

належного врядування;

забезпечення рівних прав і можливостей жінок і чоловіків в усіх сферах життя суспільства;

протидії насильству в умовах внутрішнього переміщення, зокрема гендерно обумовленому насильству;

возз'єднання сім'ї;

залучення потенціалу ВПО для розвитку приймаючих територіальних громад;

підтримки самоорганізації внутрішньо переміщених осіб;

відкритості та прозорості реалізації Стратегії з метою максимального залучення до її реалізації та моніторингу всіх заінтересованих сторін;

конкретності, досяжності цілей та вимірюваності очікуваних результатів реалізації Стратегії;

забезпечення конструктивної взаємодії між ВПО, приймаючими територіальними громадами, місцевими органами державної влади та органами місцевого самоврядування;

прийняття відповідних рішень, базуючись на даних про потреби ВПО;

сприяння залученню ВПО до процесу формування та реалізації державної, регіональної та місцевої політики;

адаптації та інтеграції дітей та молоді з числа внутрішньо переміщених осіб до соціального середовища на території їх проживання;

добровільності повернення особи до покинутого місця проживання;

розмежування повноважень органів державної влади та органів місцевого самоврядування різних рівнів щодо їх функцій при реалізації цієї Стратегії.

Стратегічні цілі та шляхи розв'язання проблем

Визначення цілей Стратегії ґрунтується на оцінці викликів, які існують у зв'язку із триваючим процесом внутрішнього переміщення внаслідок збройної агресії проти України, та результатів досягнення коротко- та середньострокових рішень з питання внутрішнього переміщення.

Стратегічна ціль 1. Посилення спроможності держави у реагуванні на виклики внутрішнього переміщення та забезпечення умов для реалізації державної політики в сфері внутрішнього переміщення.

Широкомасштабна збройна агресія значним чином вплинула на процеси внутрішнього переміщення, спричинивши суттєве збільшення кількості ВПО та необхідність зміни механізмів реагування держави на одночасні процеси із забезпечення евакуації, адаптації та інтеграції, повернення людей та возз'єднання сімей. Відтак виникає потреба в оновленні Закону України «Про забезпечення прав і свобод внутрішньо переміщених осіб» та інших законів з урахуванням необхідних заходів, міжнародної практики та досвіду реагування на масштабне внутрішнє переміщення від початку збройної агресії проти України, включаючи середньо- та довгострокові потреби для ефективних засобів правового захисту та правосуддя.

На сьогодні органи державної влади та місцевого самоврядування, а також міжнародні організації та національні громадські об'єднання оперують даними, зібраними на підставі власних методів, наявних ресурсів та джерел. Держава, в особі уповноважених органів, в повній мірі не володіє верифікованими даними щодо постраждалого населення, а також територіальних громад в розрізі різних сфер життєдіяльності. Належним чином не узагальнюються звернення, які надходять на контакт-центри різних органів

державної влади, що впливає на оперативність реагування щодо проблем, які виникають у людей в зв'язку з внутрішнім переміщенням, а також ускладнює оперативне задоволення їх потреб.

Основними завданнями для розв'язання проблем є:

актуалізація чинного законодавства України щодо внутрішнього переміщення;

удосконалення Єдиної інформаційної бази даних про внутрішньо переміщених осіб та її інтеграції з іншими базами даних та публічними електронними реєстрами;

запровадження системи періодичної оцінки та задоволення потреб ВПО.

Ключовими показниками результативності є:

напрацювання та внесення змін до Закону України «Про забезпечення прав і свобод внутрішньо переміщених осіб» та інших законів для найкращого забезпечення реалізації прав внутрішньо переміщених осіб;

доопрацьована та інтегрована з відповідними базами даних та публічними електронними реєстрами Єдина інформаційної бази даних про внутрішньо переміщених осіб;

створення координаційного механізму з метою узгодження дій державних органів, органів місцевого самоврядування, міжнародних партнерів та громадських об'єднань щодо допомоги та задоволення потреб ВПО;

запровадження механізму оцінки потреб ВПО, з метою їх подальшого забезпечення з урахуванням критеріїв уразливості;

запровадження електронного кабінету ВПО через удосконалення Єдиної інформаційної бази даних про ВПО.

Стратегічна ціль 2. Створення умов для безпечного переміщення осіб із населених пунктів, які розташовані в районі проведення воєнних (бойових) дій, та задоволення їхніх гуманітарних потреб.

Триваюча широкомасштабна збройна агресія проти України призвела до масових виїздів та евакуації мешканців населених пунктів, які знаходяться в районі ведення бойових дій чи тимчасово окуповані. Загалом із 24 лютого 2022 року було організовано 165 гуманітарних коридорів, якими за березень-травень евакуйовано понад 350 тисяч цивільних осіб. Також, в рамках роботи Координаційних штабів з питань евакуації цивільного населення з небезпечних територій евакуйовано близько 170 тисяч осіб.

В умовах проведення масової евакуації для приймаючих територіальних громад актуальним є питання державної підтримки (розвиток інфраструктури

громади, розширення можливостей надання публічних послуг, збільшення житлового фонду тощо), оскільки ресурси громад є обмеженими.

Відразу після переміщення ВПО потребують підтримки від приймаючих громад, яка зазвичай починається із запиту на гуманітарну допомогу. На цьому етапі гостро стоїть питання належної координації суб'єктів надання гуманітарної допомоги за фактичної відсутності державного лідерства в питаннях координації та розподілу гуманітарної допомоги.

Основними завданнями для розв'язання проблем є:

запровадження протоколу міжсекторальної взаємодії, в тому числі з міжнародними та національними громадськими організаціями, під час підготовки, організації та проведення евакуації, зокрема обов'язкової;

забезпечення координації з боку держави процесу та проведення безпечної евакуації, в тому числі, обов'язкової;

створення умов для проведення евакуації, в тому числі обов'язкової, осіб з інвалідністю;

забезпечення повного та належного інформування про евакуацію, її етапи, складові, наслідки, права і обов'язки під час здійснення, а також про заходи подальшої підтримки з боку держави та приймаючих громад;

координація надання гуманітарної допомоги особам, які були евакуйовані з населених пунктів, де ведуться чи можливі бойові дії;

запровадження системної підтримки з боку держави та міжнародних партнерів громад, до яких здійснюється евакуація.

Ключовими показниками результативності є:

прийняття нормативно-правових актів задля впровадження протоколу підготовки, організації та проведення евакуації, в тому числі обов'язкової;

організація та проведення облаштування технічних засобів для перевезення маломобільних осіб, осіб з інвалідністю;

організація та проведення інформаційної кампанії, метою якої є роз'яснення ключових питань, пов'язаних із евакуацією;

створення на національному рівні Координаційного штабу та системи локальних евакуаційних штабів для забезпечення координації процесів евакуації, в тому числі, обов'язкової, а також надання гуманітарної допомоги евакуйованим особам.

Стратегічна ціль 3. Сприяння адаптації ВПО на новому місці проживання безпосередньо після внутрішнього переміщення.

Суттєве збільшення кількості ВПО та розширення потреб в залежності від періоду переміщення (паралельними є процеси з інтеграції ВПО в приймаючих громадах та задоволення базових потреб осіб, пов'язаних із внутрішнім переміщенням) змушує переглянути визначений підхід та спрямувати зусилля на розвиток ефективних механізмів соціальної адаптації, які створюють умови для подальшої успішної інтеграції ВПО за новим місцем проживання.

Отримання різних видів допомоги та доступ до послуг для ВПО часто пов'язане з необхідністю взяття таких осіб на облік. Існуюча система не передбачає надання допомоги особам на період адаптації та не розрізняє потреби, які виникають безпосередньо після внутрішнього переміщення, як частину адаптаційного процесу, та в процесі інтеграції у нових громадах.

Здебільшого основною потребою ВПО після переміщення є забезпечення місцем для тимчасового проживання (перебування). Відсутність достатньої кількості житлових чи інших приміщень, придатних для тимчасового розміщення ВПО, призводить до того, що ВПО приймають рішення про виїзд за кордон або передчасно повертаються до покинутого місця проживання. Водночас після початку широкомасштабної збройної агресії проти України значно збільшилася кількість місць компактного проживання ВПО. При цьому проблемою залишається формування єдиної інформаційної бази житлових та інших приміщень, придатних для тимчасового проживання/перебування ВПО, впровадження чітких механізмів реалізації житлових прав ВПО із оцінкою всіх наявних та можливих ресурсів, у тому числі фінансового характеру.

Після початку військової агресії проти України підходи до призначення допомоги на проживання ВПО були змінені. Втім, вони все ще не враховують потреби ВПО, допомога призначається без обмеження в часі.

Діючі механізми надання соціального та пенсійного забезпечення ВПО (зокрема тих, що перемістилися до 24 лютого 2022 року) не відповідають загальним підходам до їх надання іншим категоріям громадян України, створюють додаткове навантаження на ВПО та органи системи соціального захисту, а також призводять до суттєвого періоду очікування призначення та виплати допомоги. Зокрема, призначення/поновлення пенсії особам, які перемістились з АР Крим та міста Севастополь, передбачає необхідність витребування пенсійної справи від компетентних органів РФ. Також, особи, які перемістились до 24 лютого 2022 року, не можуть обрати банк для отримання пенсії та змушені користуватися виключно послугами АТ «Ощадбанк», до них застосовується окремий порядок виплати заборгованості. В свою чергу, порядок здійснення соціальних виплат, передбачений для ВПО, поширюється на осіб, які відмовились від довідки про взяття на облік і зареєстрували/задекларували своє місце проживання на підконтрольній Уряду території України. Щодо ВПО запроваджено окремий механізм контролю дотримання вимог законодавства під час надання допомоги, що передбачає проведення вибіркових перевірок фактичного місця проживання/перебування.

Недостатній рівень доступної психологічної допомоги і реабілітації для ВПО, особливо дітей, які постраждали від збройної агресії проти України, ускладнює процеси адаптації у новому середовищі, в тому числі освітньому.

В свою чергу, на місцевому рівні гострим є питання залучення ресурсів з метою впровадження заходів з адаптації ВПО. Приймаючі територіальні громади потребують сприяння в пошуку ресурсів та відповідного фінансування з боку держави. Крім того, актуальним є забезпечення доступу до достовірної та актуальної інформації про наявні послуги та місця для тимчасового розміщення ВПО.

Основними завданнями для розв'язання проблем є:

створення умов в приймаючих громадах для задоволення базових потреб ВПО, які виникли в особи внаслідок внутрішнього переміщення;

забезпечення соціальної адаптації ВПО на початковому етапі після евакуації;

поетапне розселення ВПО з місць компактного поселення з урахуванням критеріїв вразливості, гендерного аспекту та принципу єдності родин;

створення умов для отримання доступної психологічної допомоги і реабілітації ВПО, зокрема дітей;

забезпечення системи своєчасного надання достовірної, актуальної інформації про наявні послуги та місця для тимчасового розміщення ВПО;

забезпечення доступу ВПО до якісної медицини шляхом виконання програми медичних гарантій;

забезпечення доступу внутрішньо переміщених осіб до освітніх послуг.

Ключовими показниками результативності є:

спроможність територіальних громад є достатньою для задоволення базових потреб ВПО, в тому числі щодо тимчасового проживання, зайнятості, медичних послуг, освіти;

забезпечення функціонування Єдиної інформаційної системи соціальної сфери з можливістю внесення інформації про потреби ВПО через Єдиний державний вебпортал електронних послуг;

запровадження соціальної послуги «сприяння адаптації ВПО» для осіб у складних життєвих обставинах та затвердження відповідного стандарту надання;

здійснення поетапного розселення ВПО з місць компактного поселення з урахуванням критеріїв вразливості, гендерного аспекту та принципу єдності родин;

забезпечення надання психологічної допомоги і реабілітації ВПО, зокрема дітей;

забезпечення інформування ВПО щодо питань, які стосуються реалізації прав ВПО через різні ресурси у доступному форматі.

Стратегічна ціль 4. Сприяння інтеграції ВПО через створення умов для розвитку потенціалу, посилення спроможності у приймаючих територіальних громадах.

Перехід від соціальної адаптації до створення умов для розвитку потенціалу та посилення спроможностей має сприяти завершенню процесу інтеграції ВПО до приймаючої громади. Процес інтеграції повинен мати визначену мету, що полягає у досягненні умов, за яких ВПО зможуть в повному обсязі користуватись своїми конституційними правами і свободами, а також виконувати обов'язки без будь-якої дискримінації, в тому числі за фактом внутрішнього переміщення.

Відсутність достовірних статистичних даних щодо кількості переміщених та їх потреб призводить до невідповідності заходів інтеграції, які реалізуються. Як наслідок, усталена дискримінаційна практика щодо доступу ВПО до окремих послуг, реалізації прав, не пов'язаних із внутрішнім переміщенням, на підставі довідки про взяття на облік ВПО призвела до штучного збільшення кількості зареєстрованих ВПО. Одночасно з тим, частина осіб, які зазнали переміщення, не звертались до уповноважених органів з метою взяття на облік.

Повномасштабна військова агресія проти України призвела до суттєвого збільшення потреб у різноманітних житлових програмах та фінансових інструментах, які дозволять забезпечити постраждалому населенню, зокрема ВПО, доступ до житла.

Зниження темпів економічного росту та нестача робочих місць призвели до збільшення кількості ВПО, які опинилися у складних життєвих обставинах, та, відповідно, посилили навантаження на інфраструктуру та бюджети територіальних громад.

Різний рівень можливостей реалізації заходів з інтеграції ВПО на місцевому рівні, соціальної згуртованості в територіальних громадах, а також відсутність чіткого механізму оцінки потреб ВПО на місцевому рівні призводять до неготовності окремих приймаючих територіальних громад в повній мірі здійснювати заходи інтеграції ВПО.

Основними завданнями для розв'язання проблем є:

запровадження механізму періодичного моніторингу та оцінки стану інтеграції ВПО в приймаючі територіальні громади;

створення умов для соціальної інтеграції дітей, які постраждали внаслідок збройної агресії Російської Федерації проти України;

посилення заходів з професійного навчання/перенавчання, підтримки зайнятості і самозайнятості ВПО, у тому числі через залучення відповідних позадержавних проєктів та програм підтримки;

формування фондів житла для тимчасового проживання ВПО для забезпечення середньострокових потреб у кожній територіальній громаді;

забезпечення ВПО доступним житлом з урахування потреб, спроможностей та критеріїв вразливості;

розширення кредитно-інвестиційних механізмів забезпеченням ВПО житлом із масштабним залученням донорської підтримки;

посилення міжрегіональної співпраці, реалізації програм та заходів, зокрема для молоді, спрямованих на сприяння соціальній згуртованості, зміцнення національної єдності за допомогою тематичних заходів у рамках діалогу та спільних дій;

підтримка створення консультативних механізмів з метою залучення ВПО до процесу прийняття рішень місцевими органами виконавчої влади та органами місцевого самоврядування;

вжиття заходів з розбудови стійкості громад та їх згуртованості з залученням внутрішньо переміщених осіб.

Ключовими показниками результативності є:

проведення періодичного моніторингу та оцінки стану інтеграції ВПО в приймаючі територіальні громади;

зменшення кількості безробітних ВПО;

забезпечення ВПО житлом з фондів житла для тимчасового проживання, програм пільгового довгострокового кредитування з урахуванням критеріїв уразливості;

збільшення фінансування кредитно-інвестиційних механізмів забезпечення ВПО житлом за рахунок коштів державного, місцевого бюджетів та коштів з інших джерел, не заборонених законом;

створення та функціонування консультативно-дорадчих органів з питань, що стосуються внутрішнього переміщення на місцевому рівні;

створення в територіальних громадах простору для забезпечення рівного доступу до можливостей творчого розвитку, якісного дозвілля та забезпечення культурних прав внутрішньо переміщених осіб, а також для посилення соціальної згуртованості та повноцінної інтеграції ВПО.

Стратегічна ціль 5. Підтримка безпечного повернення до покинутого місця проживання та реінтеграції.

Важливим елементом реалізації державної політики щодо внутрішнього переміщення є підтримка з боку органів державної влади та органів місцевого самоврядування добровільного безпечного повернення громадян до територіальних громад, на яких відновлено повний контроль України після деокупації або припинення активних бойових дій на них.

Українці зіштовхуються з відсутністю належного обсягу інформації для прийняття рішень про своє повернення, що, зокрема, полягає в поінформованості про поточну безпекову ситуацію і заходи реагування, стану критичної та соціальної інфраструктури, зокрема освітніх та медичних закладів, стан довілля тощо.

Держава має сприяти добровільному та безпечному поверненню до покинутого місця проживання ВПО або переселенню до іншого регіону. Водночас мають бути здійснені заходи із відбудови зруйнованого, а також реконструкції й ремонту пошкодженого житла та іншого нерухомого майна, або впроваджені процедури компенсації за зруйноване чи пошкоджене внаслідок бойових дій житло як вторинного способу відшкодування порушених майнових прав.

Потребує покращення рівень міжсекторальної взаємодії щодо реагування на ризики, пов'язані з безпековою ситуацією (необхідність проведення розмінування, облаштування укриттів тощо), та відновлення критичної й соціальної інфраструктури. Необхідним є вжиття заходів реагування на можливу напругу, конфлікти в громадах, викликані поточною ситуацією.

Основними завданнями для розв'язання проблем є:

забезпечення міжсекторальної взаємодії органів державної влади та органів місцевого самоврядування з метою формування державної політики щодо повернення та реінтеграції громадян;

запровадження порядку обліку та компенсації вартості зруйнованого/пошкодженого майна;

забезпечення належного інформування та інших умов для прийняття обґрунтованого рішення щодо безпечного та добровільного повернення;

забезпечення розробки та прийняття державної програми в сфері зайнятості населення, яке повертається до покинутого місця проживання;

запровадження правового режиму території пріоритетного розвитку на деокупованій території України, території, де відбувались бойові дії, а також прилеглим до них територіям;

сприяння у реалізації заходів з підвищення згуртованості та подолання конфліктів.

Ключовими показниками результативності є:

створення та функціонування координаційного механізму щодо повернення та реінтеграції громадян;

регулярне інформування населення, в тому числі через офіційні веб-портали органів державної влади, територіальних громад, щодо ситуації на території населених пунктів, з яких було здійснено внутрішнє переміщення;

кількість зруйнованого чи пошкодженого житла, що відбудовано та відремонтовано на рівні територіальних громад;

кількість територіальних громад, які використовують цифрові платформи для картографування зруйнованого і пошкодженого внаслідок збройної агресії проти України житла та його відновлення на рівні громади;

кількість осіб, які працевлаштувалися на території проживання;

розробка законодавства щодо надання деокупованій території України, території, де відбувались бойові дії, а також прилеглим до них територіям статусу територій пріоритетного розвитку;

розробка та прийняття місцевих програм щодо підвищення згуртованості та подолання конфліктів.

Очікувані результати реалізації Стратегії

Результатом реалізації Стратегії стане підвищення якості життя ВПО шляхом посилення їх спроможностей та соціальної стійкості, стимулювання економічної активності, забезпечення реалізації їх прав та основоположних свобод, а також забезпечення добровільного, гідного та безпечного повернення на покинуте місце проживання, зокрема:

запровадження комплексної системної державної політики щодо внутрішнього переміщення;

створення умов для безпечного переміщення осіб із небезпечних зон та задоволення їхніх гуманітарних потреб;

сприяння в невідкладному забезпеченні здатності осіб до адаптації на новому місці проживання після внутрішнього переміщення;

інтеграція ВПО через усунення перешкод та створення умов для розвитку їхнього потенціалу, посилення спроможності ВПО у приймаючих територіальних громадах;

створення умов, за яких люди, які перемістились, мають можливість безпечно та гідно повернутись до свого покинутого місця проживання;

забезпечення реінтеграції ВПО до суспільного життя по поверненню в громади;

забезпечення підтримки громад для створення умов з прийняття людей та їх повернення до покинутого місця проживання, в тому числі засобом стимулів.

Фінансове забезпечення реалізації Стратегії

Джерелами фінансування заходів з реалізації Стратегії є кошти державного та місцевих бюджетів і кошти з інших джерел, не заборонених законодавством.

Фінансове забезпечення реалізації Стратегії здійснюватиметься також із застосуванням можливостей фінансової та технічної допомоги, яку надають Україні міжнародні установи та організації, а також іноземні країни. Технічна допомога може бути залучена у вигляді експертної допомоги, необхідних матеріальних ресурсів або грошових коштів, виділених на цільові потреби.

Розподіл фінансових ресурсів з метою досягнення результатів повинен здійснюватися за принципом збалансованості як за гуманітарним напрямом, так і за напрямом відновлення та розвитку.

